

מראה מקומות, שיעור מאת הרב מרדכי קורנפלד שליט"א

Purim 5772 - "A Childrens' Miracle"

פורים תשע"ב - "מפי עוללים"

נקודות שנידונו בשיעור זה:

- למה הנהיגו חז"ל מנהגים מיוחדים לילדים בפורים, עד שהיו מהתנאים שהקפידו שדוקא קטן יקרא את המגילה?
- לרבי יהודה, שמכשיר את הקטן לקרוא את המגילה אף להוציא את הגדול - למה התירו לקטן להוציא את הגדול בקריאת המגילה יותר מבשאר מצוה מדרבנן?
- האם דברי התוספתא ש"הונהגו קטנים שיהו קורין המגילה ברבים" - מבית מדרשו של ר' יהודה הם, או שנאמרו אף למי שחולק ופוסל את הקטן לקריאתו?
- לפי רש"י והרשב"ם, שנשים חייבות במקרא מגילה מפני שעיקר ההצלה בא על ידי אשה - למה אמרו "אף" הן היו באותו הנס? הלא עיקר הנס על ידן היה!
- למה לא נענו תפילות היהודים שהתענו ג' ימים כדי לבטל את גזירת המן עד "כשתי שעות בלילה" אחרי שעברו שלושת ימים?
- למה קיבל הקב"ה את תפילת התינוקות של בית רבן, תלמידי מרדכי הצדיק, יותר מכל שאר התפילות?
- במה זכה המן שיצא ממנו אחד מהאמוראים, הלא הוא רב שמואל בר שילת?

מנהג 'הכאת המן'

1. הגהת הרמ"א בשולחן ערוך או"ח סי' תר"ץ סעיף י"ז, וז"ל, "עוד כתבו שנהגו התינוקות לזכר לזכר המן על עולם ואזנים או לכתוב שם המן עליהן ולהכותן זה על זה כדי שימחה שמו, על דרך "מחה תמחה את זכר עמלק" (דברים כה, יט) "ושם רשעים ירקב" (משלי י, ז). ומזה נשתרצב המנהג שמכים המן כשקורים המגילה בבית הכנסת (אבודרהם). ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם הוקבעו (ב"י בשם א"ח).

קטנים בקריאת המגילה

2. משנה מגילה יט:, וז"ל, "הכל כשרין לקרות את המגלה חוץ מחרש שוטה וקטן, רבי יהודה מכשיר בקטן."

3. תוספות מגילה כד. ד"ה אבל אינו פורס על שמע, וז"ל, "ואפילו לרבי יהודה דמכשיר ליה [לקטן] במגילה לעיל (דף יט:): הכא מודה שלא יוציא אחרים ידי חובתן בדבר שבקדושה משום דבקטן איכא ב' דרבנן כדפרישית לעיל (יט:): לרבנן דרבי יהודה, אבל במגילה יש להקל לפי שטף ונשים היו בספק דלהרוג ולהשמיד לפיכך עשאו רבי יהודה כגדול."

4. ירושלמי מגילה פרק ב' הלכה ה', וז"ל, "בר קפרא אמר צריך לקרותה לפני נשים ולפני קטנים שאף אותם הוו בספק, ר' יהושע בן לוי עבד כן מכנש בנוי ובני בייתה וקרי לה קומיהון."

5. תוספתא מגילה פרק ב' ברייתא ד', וז"ל, "אמר ר' יהודה קטן הייתי וקרייתה לפני ר' טרפון בלוד וקבלני, אמר ר' קטן הייתי וקרייתה לפני ר' יהודה באושה והיו שם זקנים ולא אמר אחד מהן דבר אמרו לו אין מביאין ראייה מן המתיר, מיכן ואילך הונהגו קטנים שיהו קורין אותה לרבים."

6. ר"ן על הרי"ף שבת כג. (י. בדפי הרי"ף), וז"ל, "הדליקה חרש שוטה וקטן, אף על פי שהניחה גדול לא עשה ולא כלום. מיהו כתב בעל העיטור ז"ל דאם הגיע לחינוך מותר, והכל תלוי במנהג כדאמר בירושלמי דמגלה מכאן ואילך התקינו שיהו קטנים קורין לרבים."

ושו"ע או"ח סי' תרע"ה סעיף ג', וז"ל, "אם הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה כלום ואע"פ שהניחה גדול, ויש מי שאומר בקטן שהגיע לחינוך מותר."

7. רמב"ם הלכות מגילה פרק ב' הלכה ז', וז"ל, "וקורא אותה גדול עם הקטן ואפילו בצבור."

זב. תועפות ראם על היראים, מצוה רס"ח אות כ"ג, וז"ל,

והרב הגאון הגדול סו"ט וכו' מוכר"ר יוחס יודע לזי מד"א דמתנינו האיר עיני מדברי הרמב"ם דלא ס"ל כדברי האורחות חיים דכפ"ב מה"ל מגילה ה"ו כ' הרמב"ם וז"ל וקורא אותה גדול עם הקטן ואפי' בצבור וכ' שם הלח"מ נראה דהשמיטת דאע"פ דא' מן הקוראים דהיינו הקטן אינו מניח האחרים י"ח ודינמא יסיב דית' הקטן מ"מ כיון שגדול קורא עמו ל"ל בה. ופליאה גדולה על הכ"י והאחרונים שלא הרגישו בדברי הרמב"ם זה. ומקור לדברי הרמב"ם כ' עוד הנאב"ד מד"א ה"ל שהוא מומ"ם בתוספתא פ"ב דמגילה הובא בא"ז ה"ל מגילה סי' שצ"ז וכ"ה בירושלמי פ"ב דמגילה ה"ה מוכחן ואילך הנהינו סיביו קטנים קורין אותה לרבים" ומפרש לה הרמב"ם דהיינו צהדי גדול דהא עדותו של ר' יודע שאמר שם והובא בצבלי מגילה כ' א' קטן הייתי וקריתי למעלה מר"ט וקניס בלוד נאמנז מאד דאע"פ שהי' אז קטן מ"מ הא אמרינן בכתובות דכ"ח ואלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקוטן כ' וא"כ נאמן לומר שקרא אז לפניהם אלא שהכניסו הציבור לו אין מציאין רא' מן הקטן דכיון שקטן הי' אז לא דקדק בזה כ"כ דגם גדול קרא אז ור"ס והקניס י"א בקריאת הגדול שנאזתה שעה א"כ עכ"פ אז מוכח דקטן עם הגדול ספיר דמי להכי הנהינו מוכחן ואילך שיח' קטן קורא ג"כ בשעה שגדול קורא ומה כ' הרמב"ם וקורא אותה גדול עם הקטן ואפי' בצבור פי' ולא הייסינן שמה יחנו השומעים לנס לקריאת הקטן ודפח"ח וס"י.

8. פירוש הגר"א למגילת אסתר למגילת אסתר (ע"ד הפשט) פרק ט' פסוק כ"ח, וז"ל, "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם. פי', ש"ימי הפורים" - הם המשתה ושמחה - לא יעברו מתוך היהודים, שהם הגדולים, 'וזכרם' - שהיא קריאת המגילה - 'לא יסוף' אפי' 'מזרעם', דאפילו קטנים חייבים בקריאת המגילה."

אף הן היו באותו הנס

9. תוספות פסחים קח: ד"ה שאף הן היו באותו הנס, וז"ל, "ואי לאו האי טעמא לא היו חייבות משום דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, אף ע"ג דארבעה כוסות דרבנן כעין דאורייתא תיקון."

ושם ד"ה היו באותו הנס, וז"ל, "פי' רשב"ם שעל ידם נגאלו, וכן במגילה ע"י אסתר ובחנוכה ע"י יהודית. וקשה, דאף משמע שאינן עיקר, ועוד דבירושלמי גריס שאף הן היו באותו ספק משמע באותה סכנה דלהשמיד להרוג ולאבד, והא דאמרינן דפטורות מסוכה אע"ג דאף הן היו באותו הנס כי בסוכות הושבתי התם בעשה דאורייתא אבל בארבעה כוסות דרבנן תיקנו גם לנשים כיון שהיו באותו הנס."

10. רש"י שבת כג. ד"ה אף הן היו באותו הנס, וז"ל, "שגזרו יוונים על כל בתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה ועל יד אשה נעשה הנס."

הנצחון של התינוקות

11. אסתר רבה פרשה ט' אות ג', וז"ל, "לאחר שעשה העץ הלך [המן] אצל מרדכי ומצאו שהיה יושב בבית המדרש והתינוקות יושבים לפניו ושקים במתניהם ועוסקים בתורה והיו צועקים ובוכים ומנה אותם ומצא שם כ"ב אלף תינוקות, השליך עליהם שלשלאות של ברזל והפקיד עליהם שומרים ואמר למחר אהרוג אלו התינוקות תחלה ואח"כ אתלה את מרדכי."

והיו אמותיהם מביאות להם לחם ומים ואומרות להם בנינו אכלו ושתו קודם שתמותו למחר ולא תמותו ברעב, מיד היו מניחין ידיהם על ספריהם ונשבעים בחיי מרדכי רבינו לא נאכל ולא נשתה אלא מתוך תעניתנו נמות.

געו כולם בבכיה עד שעלתה שועתם למרום ושמע הקב"ה קול בכייתם כבשתי שעות בלילה, באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ועמד מכסא דין וישב בכסא רחמים ואמר מה קול גדול הזה שאני שומע כגדיים וטלאים, עמד משה רבינו לפני הקב"ה ואמר רבש"ע לא גדיים ולא טלאים הם אלא קטני עמך שהם שרויים בתענית היום שלשה ימים ושלשה לילות ולמחר רוצה האויב לשוחטם כגדיים וטלאים, באותה שעה נטל הקב"ה אותן אגרות שגזר עליהם שהיו חתומות בחותם של טיט וקרעם, והפיל על אחשורוש בהלה באותו לילה הה"ד בלילה ההוא וגוי."

12. תהילים פרק ח' פסוק ג', וז"ל, "מפי עוללים ויונקים יסדת עז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם."

'כבשתי שעות בלילה'

13. שו"ע או"ח סי' תקס"ח סעיף ד', וז"ל, "יש מי שאומר ששני ימים ושני לילות רצופים יש להשוותם לארבעים תעניות שאינם רצופים. הגה וי"א דנאלס חלץ סגי לו צב' ימים רצופים אבל אדם צריך שלשה ימים (הגהות מנהגים צ"ס מהר"י ברי"ן)."

ומגן אברהם שם ס"ק י"ד, וז"ל, "שב' ימים כו'. המתענים ג' ימים וג' לילות נוהגים להתענות עוד ב' שעות בליל ד' שיהיי ע"ד שעות, סימין לדבר 'שובה ישראל ע"ד ה' א-לקיך'. והאוכלים בתחלת הלילה לא הפסידו, שהוא כמנין חסד (מטה משה)."

וחידושי רע"א שם, וז"ל, "עיי בתורת חיים פ"ז דסנהדרין (עד.), שכתב דמנהג וותיקין הוא ויש להביא ראיה ממ"ר מגלת אסתר, בשעה שהתענו מרדכי ואסתר אותם ג' ימים געו כולם בבכייה עד שעלתה שועתם ושמע הקב"ה קול שועתם כבשתי שעות בלילה, משמע דגמר תענית ג' ימים וג' לילות לא הוי מלאו עד ב' שעות בליל ד', וקצת רמז לזה שהחוטא פוגם בשמו הגדול ושמו הגדול במלואו יו"ד הי"א וי"ו הי"א בגי' ע"ד, וזהו שנאמר 'שובה ישראל עד ד' א-לקיך', שצריך לשוב בתשובה ע"ד שעות כמנין השם, והטעם כי כשלת בעוניך, פגמת בשם הגדול, לפיכך צריך אתה לתקנו במספר הזה, עכ"ד."

14. רמ"ע מפאנו, במאמר צבאות ד' (מאמר הששי מעשרה מאמרות) חלק ראשון אות י"א, וז"ל, "ואסתר היא דיוקנא דשכינתא, הדס"ה ודאי בגימ' אכדט"ם הוא ע"ד הוא דיי"ן במספר שוה למתק הדינין כמבואר במקומו כו'... והנה הדסה זו בקשה להעלות שלשתם לשרש הרחמים שבאצילות לפיכך אמרה יצומו עלי..."

15. פרי עץ חיים (לר' חיים ויטאל) שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ו', בשם האריז"ל, וז"ל, "כי כלתה אליו הרעה, ס"ת יהו"ה רחמים ביושר... ואם תדקדק בב' תיבות כל ראה, ס"ת י"ה, לומר כי בשיתוף ב' שמות אלו נפעל הכל, י"ה י-הו"ה, כנודע אם עונות תשמר י"ה אדניי מי יעמוד, והבן זה."

16. ישעיה פרק כ"ו פסוק ד', וז"ל, "בִּטְחוּ בְּד' יְעֲדֵי עַד פִּי בְּיָהּ יְהוָה צוּר עוֹלָמִים."

17. מטה משה הלכות יום הראשון של סליחות, סי' תשפ"ג, וז"ל,

רצופים ולאותן המחצות שלשה ימים נוספים להשפיע
עד שני שעות בליל רביעי סיהיה בין הכל ע"ד שעות
וכמנין על הדין קרא שובה ישראל ע"ד ה' ונומר .
ולי כחה דאותן המחצות עד הלילה לא הפסידו
דיהיה בין הכל ע"ב שעות כמנין חסד . ובחסדו יחיינו
כמו שאמר דוד כהסדיך חיינו . וגם הוא כמנין צב .
כלומר ובכן אבא אל המלך והדין קרא צהיה עמינא
מחיבה לגבי חטיות אסתר שהתענה שלשה ימים ושלשה
לילות ואמרה ובכן אבא אל המלך . וכנוד האו קרא
חקנו בחפלות י"ח ובכן חן פחדך מלשון ובכן אבא אל
המלך לך . גם חן לריך להשפיע יומך מע"ב שעות
כמנין ובכן . ובכן יבא אל המלך הכבוד ה' לצבאות הוא
מלך הכבוד בלה :

תשפ"ג ביום הראשון של סליחות מחצות רוב
הקבל . מ"מ חן קורין ויחל ולא ענונו
רק יחיד בתנחה יהמר ענו בתנחה חפלה . ויש בתענית
ג' ימים וג' לילות רצופים ויש ב' ימים וב' לילות רצופים
דנחלא כהו' צ"ס הר"ר יוזמן דאמר בשם מהר"ש
סג"ל לו ע"ב ימים וב' לילות רצופים בתענית חסדית כפ'
יום שאינם רצופים . ובשם מהר"ר ישראל ברוך"ל חס
אדם צריך דווקא שלשה ימים ושלשה לילות . וזה
הוא הל"ס אז די בשני לילות . וכן בתענית
מהר"ר חיים פלטיאל על נשים שמתחין חלליהם ילדים
כו' שם השם שלשה ימים ושלשה לילות לארבעים ויש

18. חתם סופר סוף פ' תצוה (בדרושים על מגילת אסתר), וז"ל,

מ.ש.ק.) וקיבלה התענית על ע' שעות, ועל זה אמרה ואני ונערוטי אצום כ"ן, היינו ע'. וסמיכתה היתה על תענית ישראל, והיינו ובכ"ן אבוא לפני המלך, היינו במספר ע"ב של תענית ישראל."

"גם אני ונערוטי אצום כן ובכן אבוא אל המלך. אסתר צוותה לצום שלשה ימים מעת לעת שהם ע"ב שעות, בגי' בכ"ן, אבל כתב בספר מנות הלוי שהיא לא השלימה יום השלישי בתענית (לא מצאתי שם אלא שחששה אולי לא תצליח לצום כל הג' ימים -

19. פירוש רבינו אביגדור כהן צדק (מבעלי התוס') למגילת אסתר, פרק ד' פסוק ט"ז, וז"ל, "גם אני ונערוטי אצום וגו'. וקשה, דהא לאחרי כן הוא אומר ויהי ביום השלישי וגו' יבוא המלך והמן היום אל המשתה, הרי משמע שאכלה ביום שלישי. ודוחק לומר שזימנה המלך והמן והיא לא אכלה, דאין דרך לעשות כן, ועוד [ש]ראיתי במדרש שהושיטה כוסה להמן כדי להטיל קנאה בינו לבין המלך."

הערבים הטובים

20. שיר השירים רבה פרק א' פסוק ג', וז"ל, "משכני אחריד נרוצה. א"ר מאיר בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני לקבל התורה אמר להם הקב"ה אלעיקי (פי', בלי עירבון) אני נותן לכם את התורה? אלא הביאו לי ערבים טובים שתשמרוה ואני נותנה לכם... אמרו אבותינו עורבים אותנו, אמר להם הקב"ה אבותיכם יש לי עליהם, אברהם יש לי עליו שאמר (בראשית טו) במה אדע, יצחק יש לי עליו שהיה אוהב לעשו ואני שנאתיו שנאמר (מלאכי א) ואת עשו שנאתי, יעקב שאמר (ישעיה מ) נסתרה דרכי מה', אלא הביאו לי ערבים טובים ואני נותנה לכם... אמרו הרי בנינו עורבים אותנו, אמר הקב"ה הא ודאי ערבים טובים על ידיהם אתננה לכם, הה"ד (תהלים ח) מפי עוללים ויונקים יסדת עוז, ואין עוז אלא תורה, שנאמר (תהלים כט) ה' עוז לעמו יתן. בשעה שהלוח נתבע ואין לו לשלם מי נתפש, לא הערב? הוי מה שנאמר (הושע ד) ותשכח תורת אלקיך אשכח בניך גם אני, א"ר אחא גם אני, כביכול אף אני בשכחה מי יאמר בתורה לפני ברכו את ה' המבורך לא היונקים, הוי מרפיון התורה שבכם נתפשו בניכם שנאמר (ירמיה ב) לשוא הכיתי את בניכם."

21. גמרא סוכה ה:, וז"ל, "ומאי כרוב? א"ר אבהו כְּרַבָּא, שכן בבבל קורין לינוקא רביא."

22. ספר בית ישראל (לאדמו"ר ממאטערסדורף ר' ישראל טויסיג זצ"ל) פרשת במדבר פרק א' פסוק י"ח, וז"ל, "לפיכך היה לכרובים דמות פרצוף תינוק, להזכיר לישראל שבניהם הקטנים הם הערבים לאבותיהם שיקיימו את התורה המונחת בארון."

23. גמרא ברכות סד., וז"ל, "אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בוניך."

24. גמרא בבא מציעא פה., וז"ל, "אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ? דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו, שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה."

25. גמרא שבת קיט:, וז"ל, "אמר רב המנונא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן שנאמר שפוך על עולל בחוץ וגו' מה טעם שפוך משום דעולל בחוץ... אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן."

קבלת התורה בשושן

26. גמרא מגילה יא., וז"ל, "רבי אלעזר פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא, בעצלתים ימך המְקַרְה ובשפלות ידים ידלף הבית (קהלת י), בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו

בתורה, נעשה שונאו של הקדוש ברוך הוא מך, ואין מך אלא עני שנאמר ואם מך הוא מערכך (ויקרא כ"ז), ואין מקרה אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר המקרה במים עליותיו (תהלים ק"ד)."

27. גמרא סנהדרין קו. וז"ל, "[ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, מאי לשון רפידים? רבי אליעזר אומר רפידים שמה, רבי יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה, שנאמר (ירמיהו מ"ז) לא הפנו אבות אל בניו מרפיון ידים."

28. תקוני זוהר תיקון עשרים ואחד, וז"ל, "ומאן גרם ענוי לשכינתא בגלותא, אלא רזא דמלה 'ובכן אבא אל המלך אשר לא כדתי', בגין דעאלת בלא בעלה דאתמר ביה 'מימינו אש דת למוי דבטילו בה אורייתא, ודא גרם אבודא דבית ראשון ושני הדא הוא דכתיב 'וכאשר אבדתי אבדתי' ועם כל דא אף על גב דעאלת בלא בעלה דאיהו דברי תורה עם כל דא עאלת באבהן דאינון 'שלשת ימים לילה ויום' דאתענת בהון."

29. רש"י במדבר פרק י' פסוק ל"ו, וז"ל, "ובנוחה יאמר וגו', רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות."

30. במדבר רבה פרשה ב' אות ג', וז"ל, "בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב (רבבות) [צ"ל אלפים - וכ"ה בתנחומא במדבר סי' י"ד] של מלאכים שנאמר (תהלים סח) רכב אלפים רבותים אלפי שנהן."

31. גמרא שבת פח, וז"ל, "ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר."

32. חמדת ימים (מתלמידי גורי האריז"ל), הלכות פורים פרק ג' אותיות כ"ד, כ"ו-כ"ח, וז"ל, צעירי הצאן, שהם הקטנים שבישראל, הם הם היו המנצחים, ולזה נתקבץ מרדכי בקבוץ הקטנים, וזאת היתה העצה הנכונה שעמדה לו ולכל ישראל, ותעל שועתם אל הא-לקים ונענו. כז) ומנהגם של ישראל תורה היא, שנהגו להלבישם מחלצות ולתת להם מעות פורים ומיני מתיקה, כי עיקר השמחה תלויה בהם, כי הם היו סיבת התשועה בתורתם ותעניתם ונאקתם כאמור, ולפיכך לא יעבור כל איש ישראל מלהביא לבניו ולבנותיו לשמוע מקרא מגילה. כח) אכן לא אמרו כל השיעורין הללו אפס לטף הגדול קצת, לא לקטנים ביותר, אשר חוששני להם מחטאת למביאייהם כו'... אך הטף הגדול קצת יביאנו לבית הכנסת ולא יניחנו לזוז ממקומו וילמדהו ויזרזהו לשמוע קול קריאת המגילה ולשבת שמה באימה וביראה, ובכן הנה שכרו אתו מעם ד' א-לקי ישראל, ומאותה ההארה המאיר בראשי עם הקדוש ישפיע גם לבניהם אתם, יחדיו יהיו תמים אבות על בניו."

"כד) וטוב להביא קטנים וקטנות לבית הכנסת לשמוע מקרא מגילה, וענין זה למדנו מר' אלעזר בן עזריה שדרש טף למה באים כדי לתת שכר למביאייהן. כו) וכן נמי באור לי"ד טוב להביא אותם, כי (ב)ה[תוספת מאור העליון יומשך גם עליהם בשמים ממעל ועליהם מלמטה, ואף גם כי הם היו באותו הנס כנשים, כמאמר הכתוב להשמיד להרוג וכו' טף ונשים ביום אחד, ועיקר הנס נעשה על ידם, כמו שאמרו במדרש רבות שבאותה צרה היו עם מרדכי עשרים ושנים אלף תינוקות - כנגד כ"ב אותיות שבתורה - לעסוק בתורה, מכוסים בשקים ובתענית, כי ידע מרדכי שאין עמלק נופל כי אם בהתחזק ישראל בעסק התורה, הפך רפיון שברפידים, ועל ידי התינוקות, הבל שאין בו חטא, שקיבץ, גבר ישראל ויפול עמלק, יען כי אין בידם לא עון נהנו מסעודתו של אותו רשע, שהם קטנים ועוד שאין דרך להוליכם למשתה ואין ספק שלא הוליכום שם שלא לערבב השמחה, וגם היו נקיים מהשתחוות לצלם, דלאו בני עונשים המה, והוא מאמר הכתוב 'אם לא יסחבום

נכדו הדגול של המן

33. עין יעקב סנהדרין צו: וז"ל, "מבני בניו של סיסרא למדו (תורה) [צ"ל תינוקות - וכ"ה בגיטין נז:] בירושלים, ומנו - רבי עקיבה... מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ומנו - רב שמואל בר שילת."

34. רמ"ע מפאנו, במאמר צבאות ד' (מאמר הששי מעשרה מאמרות) חלק ראשון אות י"ב, וז"ל, "דיקא נמי דקרו ליה שמואל בר שיל"ת נוטריקון שויתי י-הו"ה לנגדי תמיד."

35. רש"י עה"ת שמות פרק י"ז פסוק ט"ז, וז"ל, "כי יד על כס י-ה. ידו של הקב"ה הורמה ליšבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית. ומהו כס ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו? נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו."

36. גמרא סנהדרין לב:, וז"ל, "הלך אחר חכמים לשיבה... אחר רבי עקיבא לבני ברק."

37. גמרא בבא בתרא ח., וז"ל, "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, אלו מלמדי תינוקות. כגון מאן? אמר רב כגון רב שמואל בר שילת, דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא, א"ל שבקתיה להימנותך? אמר ליה הא תליסר שנין דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עלויהו!"

38. גמרא בבא בתרא כא., וז"ל, "התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש כי מציון תצא תורה."